

УДК 658.15:658.5

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2025-55-2>

Андрушкевич Н.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2154-4068>*

Фімар С.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0432-2587>*

Andrushkevych Nataliia

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Management
and Social and Humanitarian Disciplines
Cherkasy branch of Private Higher Educational Establishment
“European University”*

Fimyarsvitlana

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Economics, Finance,
Accounting, Mathematical and Information Disciplines
Cherkasy branch of Private Higher Educational Establishment
“European University”*

ПЛАНУВАННЯ, ОБЛІК ТА АНАЛІЗ В ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглядаються основні елементи системи управління витратами (планування, облік, аналіз, контроль), що впливають на фінансово-економічну стійкість підприємства. Методологічну основу дослідження становить комплексний підхід. У процесі дослідження були використані такі методи: порівняльний аналіз, дедуктивний та індуктивний методи, методи аналізу та синтезу. У роботі проаналізовано окремі елементи системи керування витратами. У тимчасовій нестабільній економічній ситуації досить гостро постає проблема планування, обліку, аналізу та контролю витрат підприємств. Дана проблема є актуальною, так як рівень конкурентоспроможності підприємства знаходиться в тісній залежності від собівартості виробленої продукції. Чим нижче собівартості, а отже, і ціна, тим вищий рівень конкурентоспроможності підприємства. Досліджувані в роботі елементи зведені в таблицю, що поетапно показує процес управління витратами. Вона включає п'ять основних етапів: планування, облік, аналіз, контроль та прийняття управлінських рішень і розробка регулюючих заходів. Для здійснення всіх цих етапів необхідне створення на підприємстві інтегрованої інформаційної системи, що включає ідентифікацію, вимірювання, накопичення, підготовку та обробку одержуваної інформації. Результати проведеного дослідження можуть бути використані при розробці системи управління витратами на підприємстві. Робиться висновок, що грамотно вибудована система управління витратами дозволяє поліпшити виробничі та фінансові показники підприємства, а також підвищити загальну ефективність його роботи.

Ключові слова: управління витратами, елементи системи управління витратами, планування витрат, контроль витрат, аналіз витрат.

Вступ та постановка проблеми. Сучасна ринкова економіка відрізняється досить високим рівнем нестабільності та конкуренції.

Управління витратами є одним з основних і найскладніших завдань функціонування суб'єктів господарювання. Так, недосвідченість менеджерів чи відсутність навичок в управлінні витратами є причинами зниження ринкової вартості підприємства та в результаті можуть призвести до банкрутства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання, пов'язані з теорією та практикою формування й управління витратами, підвищення їх ефективності в умовах повномасштабного вторгнення набули максимальної актуальності і знайшли своє відображення в наукових працях таких учених, як Фостолович В. [1], Сімаков О. [1], Москаленко В. [2], Довжик О. [3], Гаркуша С. [3], Скоропад І. [4], Довгань В. [5], Чумак Г. [6] та ін.

Незважаючи на всю важливість здійснених досліджень, окремі аспекти проблеми управління витратами як системи, що включає планування, обліку та аналізу на підприємствах потребують подальшої розробки. Зокрема, це стосується алгоритму створення на підприємстві інтегрованої інформаційної системи, що включає ідентифікацію, вимірювання, накопичення, підготовку та обробку одержуваної інформації.

Мета статті: проаналізувати окремі елементи системи та сформулювати етапи процесу управління витратами.

Результати дослідження. Грамотно організована система управління витратами дозволяє вирішити основну проблему більшості підприємств – безмежність потреб при обмеженості ресурсів – шляхом оптимізації використання ресурсів.

Ефективна система управління витратами дозволяє вирішити низку завдань:

- раціоналізація організаційної структури підприємства;
- організація ефективної системи обліку операцій та результатів;
- вдосконалення системи планування, контролю та аналізу діяльності;
- забезпечення мотивації персоналу в підвищенні ефективності роботи підприємства;
- автоматизація систем управління підприємством.

Перелічені завдання вирішуються за допомогою комплексної системи, що включає планування, облік, організацію роботи відділів підприємства, аналіз показників ефективності роботи підрозділів та окремих напрямків, організацію роботи фінансових та контрольних служб, автоматизацію управлінських процесів.

Управлінська система включає таку важливу складову, як планування. Дана процедура повинна бути спрямована на досягнення позитивного фінансового результату не тільки через збільшення обсягів виробництва, але і за допомогою скорочення необґрунтованих витрат. Процес планування включає плановий розрахунок витрат на всіх етапах виробництва і реалізації товару (від виробництва до обслуговування і реклами).

В економічній теорії існує велика кількість класифікацій планування витрат. Однією з основних є розподіл планування «від досягнутого» і планування «від виробництва».

Основою для планування «від досягнутого» є інформація про витрати минулих періодів [4]. До особливостей даного виду планування можна віднести відсутність великих витрат праці з боку персоналу підприємства, так як при його застосуванні немає необхідності шукати резерви для підвищення результативності виробництва. Цей вид планування вважається менш ефективним, ніж планування від виробництва. Незважаючи на це планування «від досягнутого» досі застосовується на багатьох підприємствах через його простоту і низькі витрати часу.

Особливістю планування «від виробництва» є те, що кожен показник розраховується на основі

ресурсних витрат, обсягів виробництва та запланованих заходів. Для використання цього виду планування персоналу необхідно мати план виробництва та реалізації продукції, норми ресурсів, календарно-планові нормативи, і навіть знати величину фактичного незавершеного виробництва початку планового періоду. Вся ця інформація допомагає розробити план-графік, в якому будуть визначені всі необхідні ресурси для виробництва та реалізації конкретних виробів.

Для ефективної роботи підприємства інформація про витрати потребує мультимодальної взаємодії. Обсяг інформації, що отримується, постійно зростає, єдиний режим відображення інформації призводить до спотворення інформації, що отримується [2]. Для раціональнішого планування витрат на підприємствах застосовуються спеціальні автоматизовані системи:

1. Excel – програма, що використовується в невеликих за чисельністю організаціях. Вона не вимагає великих вкладень, але при цьому дозволяє систематизувати необхідну управлінську інформацію.

2. Хмарні сервіси (Microsoft Azure, Amazon Web Services) – надають інструменти для організації ресурсів, візуалізації та аналізу даних про витрати, а також забезпечують облік витрат, пов'язаних із взаємодією з відповідними організаціями (наприклад, відділом, проектом, продуктом).

3. Різні спеціалізовані конфігурації з урахуванням BAS. Даний програмний інструмент дозволяє побудувати комплексну інформаційну систему для управління витратами. За допомогою продуктів «BAS» керівництво підприємства може бачити рівень матеріальних, трудових і фінансових витрат та, виходячи з наявних даних, приймати обґрунтовані управлінські рішення.

4. ERP-системи для комплексної автоматизації великих підприємств. Ця програма використовується для всебічного управління підприємством. Вона дозволяє систематизувати фінансові, матеріальні, трудові та виробничі показники [6].

У сучасних економічних умовах перед управлінським персоналом підприємства є кілька важливих завдань. По-перше, виникає необхідність оперативно приймати рішення щодо матеріально-технічного забезпечення виробництва. Це завдання включає ряд підзадач: планування потреби в ресурсах, проведення заготівельних робіт, організація зберігання матеріалів і заготовленої сировини, облік заготовлених ресурсів. По-друге, необхідно сформулювати власну політику ціноутворення. При розробці цінової політики враховується необхідність покриття витрат і одержання запланованої прибутку, рівень попиту та конкуренції на ринку. По-третє, керівництво має передбачати перспективи розвитку підприємства у поточній економічній обстановці. Для вирішення поставлених завдань на підприємстві повинні бути розроблені системи виробничого та управлінського обліку. Ефективність даних систем безпосередньо впливає на стійкість підприємства і підвищення його конкурентоспроможності.

Організація обліку витрат ґрунтується на ряді принципів:

- незмінність методології обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції протягом року;
- відображення в обліку всіх здійснених виробничих процесів і документальне підтвердження понесених витрат. У складі витрат не можуть враховуватися підтверджені фіктивними або недійсними документами витрати;
- правильне віднесення витрат та доходів до звітних періодів;
- розмежування в обліку поточних витрат на виробництво та капітальних вкладень;
- всі понесені виробничі витрати повинні відноситися до діяльності самого підприємства.

Залежно від специфіки виробництва на кожному окремому підприємстві застосовуються конкретні галузеві методичні рекомендації з бухгалтерського обліку витрат. У цих рекомендаціях деталізуються та уточнюються положення нормативних актів з бухгалтерського обліку стосовно виробництва продукції тієї чи іншої галузі.

У галузевих рекомендаціях з обліку витрат відображено основні способи обліку, потрібну для цього документацію, методи розподілу витрат, номенклатуру калькуляційних статей витрат, принципи калькулювання собівартості різних видів продукції.

Метод калькулювання собівартості для підприємства повинен відповідати ряду критеріїв [4]:

- формувати повну та достовірну інформацію про собівартість -продукції, що калькулюється;
- сприяти раціональному використанню фінансових, трудових та виробничих ресурсів;
- забезпечувати дотримання запланованого рівня собівартості;
- забезпечувати сумісність калькуляцій з метою їх подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень.

Аналіз витрат є одним із складових системи управління витратами. Аналіз використовується для обробки інформації про здійснені витрати для отримання даних з метою здійснення внутрішнього планування та контролю виробничої діяльності. Також аналіз важливий при ухваленні економічних рішень у короткостроковій та довгостроковій перспективах (рис. 1).

Аналіз витрат допомагає управлінському персоналу визначити, наскільки ефективно витрачаються трудові, фінансові та виробничі ресурси. Для цього проводиться постійне порівняння фактичних витрат із плановими. Значне збільшення суми витрат може говорити про прогалини в системі управління [3].

Найпоширенішими видами аналізу собівартості є горизонтальний та вертикальний аналіз. Горизонтальний аналіз включає розрахунок абсолютних і відносних змін. Таким чином, можна розрахувати зміни, що відбулися з економічними елементами (сировина, зарплата, різні відрахування) за певний проміжок часу. Вертикальний аналіз використовується для розрахунку частки кожного економічного елемента у сумі витрат. Значне збільшення чи зниження частки будь-якого елемента має бути обов'язково проаналізоване працівниками підприємства. Далі треба виявити, які причини призвели до подібних відхилень, та внести необхідні коригування у свою діяльність.

Одним із етапів проведення аналізу витрат є розподіл витрат за економічними елементами.

Економічний елемент – первинний однорідний вид витрат на виробництво та реалізацію продукції, який у межах підприємства неможливо розкласти на складові частини. Розподіл на економічні елементи застосовується для розробки виробничих кошторисів [4].

Калькуляція витрат дозволяє бачити витрати, які йдуть на виробництво тієї чи іншої продукції, а також оцінювати, скільки необхідно підприємству для виробництва та реалізації кожного виду товару. Планування та облік собівартості за статтями калькуляції

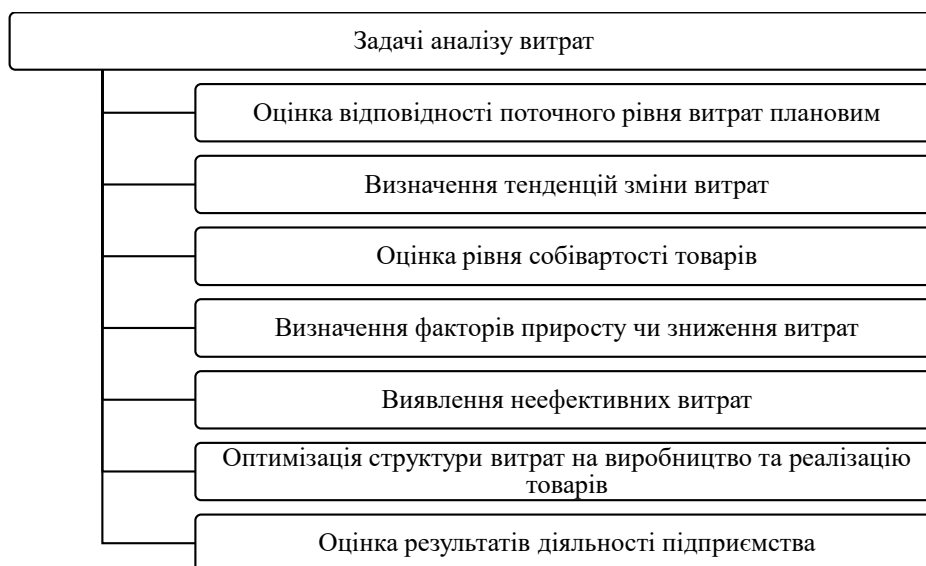

Рис. 1. Задачі аналізу витрат [1; 5]

використовується для визначення чинників, які вплинули на формування поточного рівня собівартості. Ще при калькулюванні витрат персонал може виявити найбільш результативні напрямки зниження собівартості.

Планові калькуляції розробляються, виходячи з запланованого рівня витрат, а звітні – калькуляції, навпаки, складаються на основі фактичних витрат, що виникають при виробництві та реалізації продукції.

Звітна калькуляція застосовується для визначення реальної суми витрат, яка потрібна на виробництво та реалізацію продукції за певний проміжок часу. Звітні калькуляції застосовуються для зіставлення планових і фактичних витрат і виявлення розбіжностей (надлишку чи нестачі). Найпоширенішим методом калькулювання є калькуляція по виробках. Об'єктом обліку в даному випадку виступає одиниця товару, що виробляється.

Грамотно проведений аналіз дозволяє виявити тенденції зміни собівартості, визначити основні чинники, що впливають на приріст витрат, знайти резерви їхнього зниження.

Планові показники операційної та фінансової діяльності в міру їх досягнення піддаються контролю. На підприємствах використовують три типи контролю: попередній, поточний та заключний.

Попередній контроль необхідний для виключення недоцільної перевитрати коштів. Цей вид контролю застосовується до включення витрат у виробничий процес. Попередній контроль дозволяє забезпечити такий рівень витрат, який дозволить раціонально витрачаючи бюджет досягти всіх запланованих показників. Даний вид контролю включає контроль планів витрат на їх сумісність з виробничими цілями підприємства, контроль умов виникнення витрат, а також контроль виробничих, фінансових і трудових ресурсів.

Наступний вид контролю – поточний. Даний вид застосовується вже в процесі повсякденної діяльності підприємства, тобто в процесі виникнення витрат. Для проведення ефективного поточного контролю на підприємстві повинен бути налагоджений зворотний зв'язок, який включає інформацію про проведені роботи та про рівень витрат на всіх етапах виробництва [4]. На даному етапі здійснюється контроль поточних грошових витрат на виробництво та реалізацію продукції, контроль витрачання ресурсів та дотримання термінів виконання робіт.

Останній вид контролю, що застосовується в процесі управління витратами, завершальний. Так само як і поточний контроль, ґрунтується на зворотному зв'язку. Завершальний контроль полягає у зіставленні отриманих показників із плановими. Керівництво підприємства визначає, чи допустимий отриманий рівень відхилень [6]. Поява неприйнятної рівня відхилень має стати підставою для перегляду чинної стратегії підприємства у сфері витрат і розробки відповідних заходів.

Поетапний процес управління витратами наведено в таблиці 1.

Сучасні економічні умови характеризуються високим рівнем динамічності, що проявляється як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі підприємств. Крім того, спостерігається постійне зростання рівня невизначеності, що ускладнює процес прийняття управлінських рішень. У таких умовах ефективне функціонування підприємства потребує від управлінського персоналу постійного вдосконалення підходів до управління.

Зокрема, необхідно систематично покращувати систему управління витратами, приділяючи увагу не лише їх зниженню, а й раціоналізації структури витрат. Це дозволить оптимізувати фінансові потоки,

Таблиця 1

Етапи процесу управління витратами

Етапи	Примітка
1	2
1. Планування	
Поділ витрат на групи за певними ознаками	Якщо підприємство займається кількома видами діяльності, для кожного має бути розроблена окрема класифікація
Визначення норм витрат	Розраховуються виходячи з планових обсягів виробництва та необхідних витрат на підтримку оптимального режиму роботи підприємства (планування «від виробництва»)
Розрахунок планових калькуляцій	Калькуляції розробляються на основі складеного плану витрат ресурсів та діючих цін на них
Визначення умов, за яких можлива економія ресурсів або допустимо їх перевитрату	Необхідно визначити фактори, які можуть вплинути на зміну закладених норм витрат
Пошук напрямів ресурсозбереження	Основними напрямками ресурсозбереження є скорочення витрат матеріалів і праці у процесі виробництва чи підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Для оптимізації процесу планування витрат можуть застосовуватись автоматизовані системи (Excel – для малих підприємств, хмарні сервіси – для середніх підприємств, ERP-системи – для великих підприємств)
Складання кошторису на певний період планування	В основному складаються два кошториси: на основі діючих виробничих завдань та скоригована з урахуванням програми ресурсозбереження

1	2
2. Облік	
Облік витрат за виробництво	Облік загальної суми виробничих витрат проводиться по економічним елементам витрат; облік та калькуляція собівартості окремих видів продукції, робіт та послуг здійснюється за статтями витрат
Розподіл витрат допоміжного виробництва	Витрати допоміжних виробництв розподіляються між виробничими, обслуговуючими та управлінськими відділами підприємства пропорційно до обсягу спожитих послуг або виробленої продукції
Розподіл непрямих витрат	За способом розподілу непрямих витрат виділяють два методи визначення собівартості. За першим методом собівартість розраховується за видами продукції, що виробляється, на основі загальнозаводської бази розподілу непрямих витрат. При цьому методі можливі спотворення щодо рівня реальної собівартості продукції. Другий метод полягає у розподілі непрямих витрат за підрозділами. Цей метод допомагає точніше визначити рівень собівартості окремо взятої продукції.
Розрахунок фактичної собівартості товарної (готової) продукції	Для отримання більш точної інформації за рівнем фактичної собівартості бажано проводити розрахунок по кожному виду відвантаженої та реалізованої продукції. В інших випадках розрахунок виконується за групами або в цілому по підприємству
3. Аналіз	
Аналіз узагальнюючих показників витрат	Узагальнюючим показником собівартості продукції є показник витрат на одну гривню товарної продукції. Аналіз собівартості одиниці виробленої продукції необхідний для визначення причин зміни собівартості продукції за окремими видами товарів. При цьому виді аналізу зіставляється фактичний рівень витрат з плановими та минулими показниками в цілому та за статтями витрат
Факторний аналіз загальної величини витрат	Факторний аналіз витрат показує, які фактори і якою мірою впливають на величину витрат. В основному аналізуються фактори, що впливають на зміну обсягу продукції, структури витрат і рівня витрат у собівартості.
Факторний аналіз за елементами та статтями витрат	У процесі цього виду факторного аналізу визначаються статті та елементи витрат, за якими відбулась перевитрата коштів, а також аналізується, як ці зміни вплинули на показники загальної суми змінних та постійних витрат
Оцінка резервів економії витрат та розробка системи заходів щодо їх реалізації	Після визначення статей перевитрати коштів розробляються стратегії їх зниження без шкоди для виробничої діяльності, визначаються необхідні заходи та їх економічний ефект
4. Контроль	
Проведення попереднього контролю	Даний вид контролю носить попереджувальний характер і необхідний для підтримки рівня витрат, який дозволить, раціонально витрачаючи бюджет, досягти всіх запланованих показників.
Проведення поточного контролю	Поточний контроль носить оперативний характер і проводиться у процесі господарської діяльності підприємства. Поточний контроль включає контроль поточних грошових витрат на виробництво і реалізацію продукції, контроль витрачання ресурсів і дотримання термінів виконання робіт
Проведення заключного контролю	Заключний контроль ґрунтується на зіставленні запланованих та отриманих результатів. Виникнення неприпустимого рівня відхилень має послужити перегляду поточної стратегії підприємства в частині витрат та розробленні відповідних заходів
5. Прийняття управлінських рішень та розробка регулюючих заходів	
До можливих варіантів шляхів скорочення витрат підприємства можна віднести: – впровадження більш сучасних та ресурсозберігаючих технологій та обладнання; – вдосконалення організаційної концепції підприємства та оптимізація організаційної структури підприємства; – впровадження аутсорсингу або, навпаки, перехід від закупівель низки виробів та послуг на стороні до їх власного виробництва; – адаптація підприємства до існуючого платоспроможного попиту	

Джерело: складено авторами за [3; 4; 6]

зменшити ризики та підвищити загальну ефективність діяльності. Одночасно з цим слід забезпечити зміцнення фінансової стійкості підприємства, що сприятиме його стабільності навіть в умовах несприятливих зовнішніх впливів.

Крім того, важливо забезпечити більшу гнучкість підприємства до змін, що відбуваються як ззовні, так і всередині організації. Це передбачає здатність швидко адаптуватися до нових ринкових вимог, технологічних змін і змін у споживчих вподобаннях. У результаті підприємство зможе не лише ефективно реагувати на виклики, а й використовувати нові можливості для розвитку й зростання.

Висновки. Таким чином, система управління витратами є невід'ємною та важливою складовою загальної системи управління підприємством. Вона виконує ключову функцію, оскільки охоплює всю сукупність інформації про фактичні витрати підприємства на різних етапах його господарської діяльності. Завдяки цьому система створює надійну основу для досягнення запланованих фінансових результатів, зокрема визначеного рівня прибутковості, що є головною метою будь-якого комерційного суб'єкта.

Якісно сформована та ефективно функціонуюча система управління витратами є необхідною умовою для досягнення підприємством позитивного фінансового результату. Вона сприяє підвищенню загальної ефективності діяльності, забезпечує цілеспрямоване управління фінансовими ресурсами та дозволяє оперативно реагувати на зміни в умовах господарювання.

У випадках, коли виникають проблемні ситуації або загрози фінансової нестабільності, така система дає змогу своєчасно виявляти причини труднощів і вживати необхідні управлінські заходи для їх подолання.

Раціонально побудована система управління витратами дозволяє підприємству швидко та ефективно збирати, обробляти й аналізувати релевантну інформацію. Це, у свою чергу, створює підґрунтя для прийняття обґрунтованих і своєчасних управлінських рішень, що позитивно впливають на всі аспекти функціонування організації. Зокрема, така система значно полегшує:

- прогнозування очікуваних фінансових і виробничих результатів, що дає змогу коригувати стратегії розвитку;
- забезпечення ефективного та цільового розподілу наявних ресурсів підприємства відповідно до його пріоритетів і потреб;
- формування надійної та структурованої інформаційної бази, яка використовується в процесі ухвалення управлінських рішень;
- планування заходів, спрямованих на оптимізацію податкового навантаження, що дозволяє зменшити фіскальні витрати та збільшити чистий прибуток.

У результаті, система управління витратами виступає не лише інструментом контролю за витратами, а й стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасного ринку.

Список використаних джерел:

1. Фостолович В. А., Сімаков О. О. Місце управління витратами в сучасній системі управління підприємством. *Економіка та держава*. 2019. № 10. С. 36–45. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.10.36>
2. Москаленко В. А. Механізм впровадження системи управління витратами на підприємствах агропромислового виробництва. *Агроекологічний журнал*. 2021. № 1. С. 196–205. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2021.227425>
3. Довжик О. О., Гаркуша С. А. Управління витратами як чинник підвищення прибутковості і рентабельності сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 23. № 2. С. 37–44.
4. Скоропад І. С. Механізм управління витратами підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 10. С. 229–232.
5. Андрушкевич Н. В., Фімар С. В., Довгань В. В. Управління витратами інноваційного підприємства в рамках системи контролінгу. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 1 (10). С. 7–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-10-1>.
6. Чумак Г. Управління витратами підприємства: функціональний аспект. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 4. С. 160–165. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-21>

References

1. Fostolovych V. A., Simakov O. O. (2019) Mistse upravlinnia vytratamy v suchasni systemi upravlinnia pidpriemstvom [The place of cost management in the modern enterprise management system]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, vol. 10, pp. 36–45. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.10.36>
2. Moskalenko V. A. (2021) Mekhanizm vprovadzhenia systemy upravlinnia vytratamy na pidpriemstvakh ahropromyslovoho vyrobnytstva [Mechanism for implementing a cost management system at agro-industrial enterprises]. *Ahroekolohichniy zhurnal – Agroecological Journal*, vol. 1, pp. 196–205. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2021.227425>
3. Dovzhyk O. O., Harkusha S. A. (2016) Upravlinnia vytratamy yak chynnyk pidvyshchennia prybutkovosti i rentabelnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Cost management as a factor in increasing the profitability and profitability of agricultural enterprises]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis*, vol. 2, pp. 37–44.
4. Skoropad I. S. (2010) Mekhanizm upravlinnia vytratamy pidpriemstva [The mechanism of enterprise cost management]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of the NLTU of Ukraine*, vol. 10, pp. 229–232.
5. Andrushkevych N. V., Fimiar S. V., Dovhan V. V. (2025) Upravlinnia vytratamy innovatsiinoho pidpriemstva v ramkakh systemy kontrolinhu [Cost management of an innovative enterprise within the framework of the controlling

system]. *Transformatsiina ekonomika – Transformational economy*, vol. 1 (10), pp. 7–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-10-1>.

6. Chumak H. (2022) Upravlinnia vytratamy pidpriemstva: funktsionalnyi aspekt [Enterprise cost management: functional aspect]. *Modeling the development of the economic systems*, vol. 4, pp. 160–165. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-21>

PLANNING, ACCOUNTING AND ANALYSIS IN THE ORGANIZATION OF THE ENTERPRISE COST MANAGEMENT SYSTEM

Summary. A properly organized cost management system allows you to solve the main problem of most enterprises – unlimited needs with limited resources – by optimizing the use of resources. Cost management is one of the main and most difficult tasks of the functioning of business entities. Thus, inexperience of managers or lack of skills in cost management are the reasons for the decrease in the market value of the enterprise and, as a result, can lead to bankruptcy. The article considers the main elements of the cost management system (planning, accounting, analysis, control), which affect the financial and economic stability of the enterprise. The methodological basis of the study is a comprehensive approach. The following methods were used in the research process: comparative analysis, deductive and inductive methods, methods of analysis and synthesis. The work analyzes individual elements of the cost management system. In a temporary unstable economic situation, the problem of planning, accounting, analysis and control of enterprise costs is quite acute. This problem is relevant, since the level of competitiveness of the enterprise is closely dependent on the cost of manufactured products. The lower the cost, and therefore the price, the higher the level of competitiveness of the enterprise. The elements studied in the work are summarized in a table that shows the cost management process step by step. It includes five main stages: planning, accounting, analysis, control and making management decisions and developing regulatory measures. To implement all these stages, it is necessary to create an integrated information system at the enterprise, which includes identification, measurement, accumulation, preparation and processing of the received information. The automated information systems presented in the article can contribute to achieving this goal. The results of the study can be used in the development of a cost management system at the enterprise. It is concluded that a competently built cost management system allows you to improve the production and financial performance of the enterprise, as well as increase the overall efficiency of its work.

Keywords: cost management, elements of the cost management system, cost planning, cost control, cost analysis.